

DZIENNIK LWO

Organ demokratyczny.

Przedpłata w miejscu wynosi: miesięcznie 1 zlr. — Z przesyłką pocztową: rocznie 16 zlr.;
czwórcrocznie 4 zlr. — cent.; miesięcznie 1 zlr. 35 ct. —
Dla wychodźców we Francji ustaliliśmy cenę prenumeraty na 15 franków kwartalnie.

Redakcja i administracja p
Za ogłoszenia od wiersza drobn
Reklamacje nieopieczętowane
Wychodzi codziennie o godzin

Nr. 267

Wtorek dnia 26. października 1869. — Ewarysta Pap. (rzym.) — Nazary

Lwów dnia 25. października.

Wybory lwowskie oddziały niemało na zapatrywania rządowych sfer wiedeńskich, które tem bardziej teraz przemawiają za zmianą konstytucji i za pogodzeniem się z Czechami i Galicyą. Chaos bowiem w Cislitawii powiększa się codziennie, a nikt nie przewidzi dokąd podobny stan doprowadzić może; przekonanie atoli powszechnie coraz bardziej się objawia, że dalej położenie dzisiejsze trwać nie może.

Do tej chwili oświadczają się za zmianą konstytucji i za stanowczymi krokami: *Presse*, *Tagespresse*, *Tagesblatt* i *Wanderer*, podczas gdy jedyna *Neue freie Presse* sprzeciwia się jakimkolwiek zbliżeniu się do Czechów lub Galicyi i obstaje za całością grudniowej konstytucji. Drogi jednak, jakiej należałoby się chwycić, aby doprowadzić do zgody, nikt dotąd nie wytknął i nie jest ona też tak łatwą do wynalezienia bez naruszenia obowiązującej konstytucji i zmiany jej na drodze legalnej.

Zdaje nam się, że rezolucja galicyjska jest istotną zawką dla obecności ministerstwa w obec żądań czeskich, które dążą do zupełnie innych podstaw państwowych. Nie przyjmują oni też żadnych koncesyj na podstawie dzisiejszego stanu rzeczy, lecz żądają zupełnej odrębności dla krajów korony św. Wacława.

Dziś już nikt nie wątpi, aby się obejść mogło bez daleko sięgających zmian, i że rychlej lub później nastąpić musi znów uгода pomiędzy ludami Cislitawii tak jak ją zawrzeć musiano z Węgrami. Na zewnątrz Austrya utracą pomału wszelki urok i siłę, jaką jej przysporzyć mogła uгода węgierska — Europa bowiem przekonała się, że te same kłopoty, które ją dawniej osłabiały, i dziś nie ustały i przeskadzają jej w rozwoju wszechstronnym.

Owoż stan powyższy, który nie da się zaprzeczyć, powinien na siebie zwrócić silną uwagę naszego sejmu, który postępowaniem swem niemało przyczynić się może do rychłego załatwienia obecnych sporów konstytucyjnych. Można śmiało rzec, że stoimy przed nowym 2gim marcem, że od nas znów w niemałej części zawisło ukonstytuowanie się Austrii na nowych podstawach. Gdybyśmy jednak i teraz nie korzystali z nadarzającej się sposobności, to na to nie mielibyśmy już żadnego tłumaczenia, nieudolność nasza do życia publicznego byłaby udowodnioną, a sejm w obec kraju odpowiedziałby za wszelkie złe skutki.

Nieobesłanie rady państwa jest więc dziś bardziej pożądanem niż kiedykolwiek.

Posiedzenie sejmu krajowego

z dnia 25. października.

Posiedzenie rozpoczęło się o godzinie 11.

Po odczycaniu i przyjęciu protokołu jak niemierniej po odczycaniu wykazu petycji, komisarz rządowy odpowiada na interpelację p. Kowalskiego i posłów ruskich, w sprawie nie uwzględnienia petycji rodziców 25 dzieci w Przemyślu, o zaprowadzenie paralelnych klas z wykładem ruskim. Rada szkolna otrzymała taką petycję, nie w roku bieżącym, ale w roku zeszłym, lecz po sprawdzeniu pokazało się, że wymagana prawem liczba uczniów pragnących pobierać nauki w języku ruskim była nie wystarczająca, kilkunastu bowiem zaledwie, domagało się zaprowadzenia klas paralelnych.

Dalej odpowiada komisarz rządowy na interpelację wnieioną z powodu pogłoski o przeniesieniu starostwa górniczego w Krakowie. Rząd zamierza wprawdzie przeprowadzić reorganizację, a mianowicie ustanowić główny zarząd, z ekspozycjami

nowanemi komisaryatami rewirowemi, jednakże co do Krakowa w tej mierze dotąd jeszcze nic nie postanowiono.

Odpowiedź dana na interpelację z powodu niezaspokojenia należytości niektórych gmin za roboty drogowe jest tej treści, że załatwienie tej sprawy zawisło od ukończenia rachunków konkurencyjnych, i że ustawodawstwo krajowe, jak niemniej starostwa powiatowe, starają się o jak najrychlejsze załatwienie tejże.

Z kolei porządku dziennego Skobel jako sprawozdawca komisji edukacyjnej, zdaje sprawę z petycji gminy miasta Rzeszowa, o przyjmowanie i kształcenie kosztem funduszu krajowego niewiast, któreby się chciały poświęcić zawodowi akuszerek. Komisja edukacyjna, porozumiewszy się z komisją budżetową stawia wniosek: Sejm uchwali 2000 zlr. z budżetu krajowego na stypendya dla niewiast, poświęcających się nauce sztuki położniczej, i upoważnia wydział krajowy do rozdawnictwa tychże kandydatkom, na propozycje wydziałów powiatowych wybranym.

Przeciw temu wnioskowi przemawia Kowbasiuk, żądając przejścia do porządku dziennego, gdyż rady powiatowe w całym prawie kraju zajęły się już tą sprawą, w skutek czego pochwalano zasiłki w pojedynczych miejscowościach. Jeżeli zaś tę sprawę weźmie w ręce wydział krajowy, to rozdawnictwo stypendyów będzie niesprawiedliwym, w jednym miejscu rozdadaż za wiele a w drugim za mało, albowiem potrzeby miejscowe mniej są znane wydziałowi krajowemu jak powiatowemu.

Gross broni wniosku komisji, tłumacząc, że krajowy i powiatowy fundusz z jednej płyną kieszeni.

Naumowicz popiera wniosek p. Kowbasiuka, przytaczając, że rada powiatowa w Horodence i Kołomyi już potworzyła takie stypendya.

Ks. Sapięha Adm przemawia również za przejściem do porządku dziennego nad wnioskiem komisji, windykując kreowanie zasiłków i rozdawnictwo tychże, dla rad powiatowych między którymi i przemyska wzięła inicjatywę w tej sprawie.

Majer ubolewa nad fałszywym pojęciem tej sprawy przez ks. Sapięhę, i tłumaczy mu, że donośność wniosku komisji edukacyjnej i wywodu Kowbasiuka jest jedną i tą samą. Mimo tego tłumaczenia jednak i niedosłyszanych przez nas argumentów sprawozdawcy, izba odrzuca wniosek komisji edukacyjnej, i przechodzi nad nim do porządku dziennego, według którego następuje sprawozdanie komisji propinacyjnej o wniosku Wolnego.

Wolny z drukowanym regulaminem w ręku, żąda odroczenia rozpraw, albowiem sprawozdanie w tej chwili dopiero rozdane, a regulamin przepisuje, by dopiero w 24 godzin po rozdaniu, rozprawy się toczyły.

Sprawozdawca Kamiński odwołuje się do uchwały izby, powziętej na ostatnim posiedzeniu, która czyni zbytecznym odwoływanie się na regulamin, i odczytuje następnie sprawozdanie, które w jaskrawych słowach potępia wniosek Wolnego o zniesienie propinacji bez wynagrodzenia, „albowiem takowy jest nacechowany zachciankami komunistycznymi, zamachem na prawo własności, upozorowany wywodami nie mającymi ani związku loicznego, ani żadnej prawnej podstawy, będący insynuacją przewrotną i dążącą tylko do obalamienia ludu.“ Stawia przeto wniosek imieniem komisji; Sejm przechodzi nad wnioskiem posła Wolnego do porządku dziennego.

Po odczycaniu sprawozdania uzasadnia p. Kamiński jeszcze ustnie powyższy wniosek a w długim wywodzie zbija twierdzenia Wolnego, do czego nie trza było nadzwyczajnych wysiłków i wywodów prawno-politycznych, gdyż p. Wolny wi-

SOŁOWJÓWKA

POWIEŚĆ

napisana przez

P. STACHURSKIEGO.

Nie ustaję w walce!

Ku czci i pamięci męczenników za swobodę ludu!

(Ciąg dalszy.)

— Morze jak morze — odpowiedział jeden z czumaków, także kołpaka poprawiwszy. — Ty, didu powiedz nam: czy wieje z Chotodnoho jaru?

— Nie wieje! — sucho odpowiedział Ochrym. — Nie ma wiać dla kogo...

— A my to niby nie? A patrz: jak nam wywiedły koście na stepowym wietrze!... Nikt nas za uszy nie pociągnie do jaru — sami się tam znajdziemy! Tyż nie daremnie żyjesz na świecie — to mów: kiedy zadzwonią wszystkie dzwony?

— Dla mnie już tylko jeden zadzwoni — chytrze odpowiedział dziad, z pod oka mierzając czumaków.

— Daj mu pokój Hnate! — zawołali stepownicy. — Nie widisz: dziad bozewilnyj... Gdzie jemu wiedzieć o świecie! — i pociągnęli dalej z walką.

Ochrym długo patrzył za czumakami; a gdy się oddalili znacznie, rzekł z westchnieniem:

— Pogadałbym ja z wami, wraże dzieci! gdyby nie to, że wy, może nie tak dzwonió, jak chcecie czerwieńców!... Świat się zmienił... dziś nikomu wierzyć nie można... A temu czarniawemu dobrze jokoś z ocz patrzyło — może i prawy kozak... Chodźmy!

Na powitanie zbliżających się wybiegła Oksana! Sliczna! zakwiecona barwinkiem, biegła — jak płynęła... a wiatr rozwiewał jej długie jasne włosy.

— Didu! — wołała radośnie — Wa-sy... — i nie dokończyła, zarumieniwszy się jak wiśnia.

— No! nie wstydz się! — rzekł Ochrym wesoło. — Grzechu nie ma; on już teraz twój.

— Mój! — krzyknęła dziewczę, rzucając się na szyję młodziana. — dziadu! to mi życie weźcie za niego! bo ja kocham Wasyla! bardzo kocham!

— Wraża dityna! — śmiał się dziad. — A to go kochaj, bo zdaje się chłopiec niczego; tylko babowaty... Ot widzisz: on i teraz stoi, jakby nie! jakby go nie ścisłała dziewczyna!... A nuże, słamazarniku!

— Oksano! — głosem drżącym zawołał Wasyl. — Czy będziesz ty moja...

— Masz go! Baba — powiedziano! Mówiłem: zasypię rodziców!... Jutro sam pojedę...

— Nie Ochrymie! Pozwólcie mi udać się samemu. Da Bóg, powrócę do was, by już nie rozstać się nigdy...

— A no, to idź sam. Promene! Jak sam uważasz... Tylko bądź kozakiem, bo pożaluję może wyboru.

właściciel propinacyi, i dla mnie byłby także korzystnym projekt komisji, lecz jako poseł krajowy za nim głosować nie będę.

Posel Węzyk długo a szeroko, rozwlekle a węzykowato, podniesionym głosem wśród szmeru i gwaru deklamował swoją mowę. Najpierw skarcił Gniewosza, który o jeden tylko krok a byłby doścignął Wolnego. Czyż w obec świetnego sprawozdania posła Kamińskiego, może jeszcze powstać wątpliwość, że propinacya nie jest jedną z najświetszych praw własności (posła Węzyka). Posel Węzyk chwalił też wymownie swój projekt propinacyjny nad wszystkie inne, które na tym padole propinacyjnym dotąd pojawiły się, z rodzajem politowania porównywał on projekt komisji z projektem własnym, i wykazywał jak na dłoni, że komisya uczyniła zamach na grubszą obj. tość kieszeni szlacheckich. Gdzie Wajgel chciał mieć 2000 zlr., to komisya zmniejszała tę kwotę do 1600 zlr. itd. aż do przerażającego minimum. Już kiedy nie podobał się komisji ani wydz. krajowemu zesłoroczny wniosek posła Węzyka to za to posłowi Węzykowi podobał się w tym roku wniosek posła Tyszkowskiego, i nad zaletami tego bardzo się rozwodził. (Wniosek ten w rzeczy samej jest praktyczniejszy jak wszystkie inne; p r.)

Tyszkowski wyraża się o wniosku komisji w ten sposób, że komisya rozkładem na 35 lat spłaty obligacyi obiecuje dobre rzeczy, ale on jej obieca jeszcze co lepszego, ja jej obiecuję królestwo niebieskie (Śmiech). Projekt mój, powiada mowca, jest oparty na zupełnie odmiennej zasadzie, ja chcę, ażeby konsumenci opłacali prawo propinacyi, wszelkie inne sposoby są niepraktyczne, projekt swój posel przesłał komisji i prosi o polecenie jej, aby się nad nim zastanowiła i zdała z niego sprawę.

Za wnioskiem o przejście do porządku dziennego przemawiał jeszcze ks. Naumowicz, poczem posel Skrzynski miał motywować swój wniosek: wnieść nowy projekt, lecz Tyszkowski postawił wniosek o zamknięcie posiedzenia.

Posiedzenie zamknięte o godz. 3.

Na porządku dziennym przyszłego posiedzenia:

1. Sprawozdanie wydziału krajowego, aby koszta szczepienia ospy ponosił skarb państwa.
2. Wniosek wydziału o podwyższenie płacy lekarzom przy szpitalach.
3. Wniosek Pfeifra o komisjach obradować mających po zamknięciu sejm.
4. Dalszy ciąg rozpraw o propinacyi.

Ustawa o nadzorze nad szpitalami, posiadającymi charakter szpitali powszechnych i publicznych.

Zgodnie z uchwałą sejmego królestwa Galicyi i Lodomeryi i wielkiego księstwa krakowskiego, rozporządza co następuje:

Art. I. Nadzór sanitarno-policyjny nad szpitalami powszechnymi i publicznymi, tj. temi, które pod tą nazwą już teraz istnieją, i temi, które za przyzwoleniem sejmego za szpitale powszechne i publiczne będą uznane, o ile takowy dotychczas c. k. władzy politycznej przysłuży, pozostaje i nadal nienaruszony.

Art. II. Natomiast ze względu na udział funduszu krajowego w opędzaniu kosztów pielęgnowania chorych, w tych zakładach leczonych, postanawia się:

1. Że ogłoszenie innych zakładów dla chorych, prócz już istniejących, zakładami powszechnymi i publicznymi nie nastąpi na przyszłość bez pozwolenia reprezentacyi krajowej.

2. Wysokość należności taksy za leczenie i pielęgnowanie chorych, jakoteż wszelkie zmiany tej należności, ustanawia wydział krajowy za porozumieniem się z c. k. polityczną władzą krajową.

3. O ileby niektóre z tych zakładów nie zostawały już pod bezpośrednim i wyłącznym zarządem wydziału krajowego, to pod względem administracyjnym i ekonomicznym mają pozostawać pod naczelnym kierunkiem i nadzorem wydziału krajowego, a mianowicie:

- a) wydziałowi krajowemu mają być przedkładane do zatwierdzenia coroczne budżety szpitalne;
- b) wszelkie zmiany w urządzeniu, w organizacyi, tudzież w etacie plac i osób służby szpitalnej tak lekarskiej, jak i administracyjnej, zawisły od zatwierdzenia wydziału krajowego;
- c) bez zezwolenia wydziału nie może nastąpić ani sprzedaż, ani zamiana, ani żadne stałe obciążenie zakładowego majątku szpitalnego tak ruchomego, jak nieruchomego.

Art. III. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem obwieszczenia, i wykonanie jej polecam memu ministrowi spraw wewnętrznych.

wśród burzy na stepie, aniżeli z nami w zacisznej chacie? *Hij na tebe!* nie puszczę.

— Nie puście go, dziadku! — wołała Oksana, z płaczem wieszając się na szyję parobka. — Nie puście!

— Może to próżny strach tylko?... może się zatrzyma?... — pomyślał Wasyl, starając się uspokoić. — Zostanę! — rzekł głośno. — Nie płacz Oksano! Do jutra...

Noc całą nie spał Wasyl, myśląc o niebezpieczeństwie, które w czasie burzy grozić mogło jego matce, płynącej łodzią do Czerkas... Oka nie zmrzyła dziewczyna, martwiąc się, że jej luby w ostatnią chwilę rozłąki — taki nie wesoły, tak zajęty myślą, o czem innym, aniżeli jej miłością — bez granic!...

Dziad układał w głowie rozmaite plany na przyszłość. O świcie wyszedł Wasyl na podwórze, i twarz mu trwogą pobladła. Niebo było jakby posypane piaskiem; powietrze ciepłe, gęste, utrudniało oddech... Dniepr posiniał; czas do czasu wyrzucał ze siebie słupy białej piany i marszczył się na całej powierzchni; dżiki ptactwo latało nad wodą, żałośnie wydając z siebie głosy... Wszystko zapowiadało burzę!...

— Jeśli teraz puszczą się w drogę?... Boże!

— A co! — ozwał się za nim głos dziada. — Wierzysz teraz staremu?... Zaraz tu będziemy mieć kaszę: wicher, deszcz i pioruny! O, widzisz jak tam suche trawy w górę podlatują? *Bude buria!*

— Zostaniesz jeszcze z nami — czule mówiła Oksana, oparłszy się na ramieniu Wasyla. — Zostaniesz jeszcze...

— Zostanę! z westchnieniem zawtórzyl jej parobek i okiem rzucił na Dniepr siny. (C. d. n.)

Ustawa względem ustanowienia rad szpitalnych dla szpitali powszechnych i publicznych.

Zgodnie z uchwałą sejmego królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego rozporządza co następuje:

§. 1. Z wyjątkiem Lwowa i Krakowa w każdym mieście, gdzie istnieje szpital, ogłoszony za powszechny i publiczny, ma być ustanowiona rada szpitalna dla tegoż szpitala.

§. 2. W odniesieniu do zakładu, do którego jest ustanowiona, rada szpitalna jest organem doradczym i kontrolującym a nie wykonawczym.

§. 3. Do zakresu działania rad szpitalnych należy w ogóle bezpośrednio czuwanie, opieka i kontrola nad całym zarządem powierzonych ich pieczy szpitali tak pod względem lekarskim, jakoteż ekonomicznym. W szczególności zaś mają one:

a) pilnie czuwać nad wykonaniem obowiązujących przepisów i rozporządzeń władz wyższych, nad przyjmowaniem i należytem pielęgnowaniem chorych; tym celem przedsiębrać częste i, kiedy tylko okaże się potrzeba, niespodziane rewizje w szpitalu przez członków swoich;

b) czuwać nad całością funduszy i inwentarza zakładu, nad ściąganiem czynszu z dzierżawy lub najmu, procentów od kapitałów, legatów i innych dochodów, i ażeby takowe użyte były na cel przeznaczony;

c) przestrzegać utrzymania należytego porządku domowego w zakładzie; nadzorować utrzymania budynków i sprzętów szpitalnych w dobrym stanie; zająć się w razie potrzeby wyszukaniem odpowiednich lokalności na pomieszczenie, lub rozszerzenie zakładu, i tym celem, z zastrzeżeniem wyższego zatwierdzenia, omówić przedudogodnie punkta kontraktu o zakupno lub najem; dbać o sprawienie potrzebnych sprzętów, bielizny nowej, instrumentów lekarskich, rekwizytów szpitalnych itp.

d) udzielać zdania swego co do warunków wydzierżawienia dóbr ziemskich i innych, do zakładu należących realności, względem elokacyi kapitałów szpitalnych, niemniej co do warunków i licytacyi o dostawę rozmaitych potrzeb szpitalnych i wykonanie zatwierdzonych robót, budowli i reperacyi, i tym celem dla należytego przestrzegania praw zakładu brać udział przez członków swoich nie tylko przy wszelkich licytacyach, czy to o wydzierżawienie dóbr i realności szpitalnych, o dostawę rozmaitych potrzeb, lub o wykonanie robót, budowli i reperacyi, ale i przy odbiorze znaczących liwerunków i kolaudowaniu uskuteczonych robót, budowli i reperacyi;

e) czynić wnioski co do ustanowienia lub zmiany taksy pielęgnowania chorych; rozpoznawać corocznie budżeta i przeglądać składane przez zarząd rachunki szpitalne, i w tych rzeczach, przed odesłaniem takowych do właściwego ustanowienia, zatwierdzenia, lub sprawdzenia swoje uwagi robić;

f) czynić przedstawienia do władz dotyczących w sprawie obsadzenia posad, co do mianowania, ukarania, lub oddalenia lekarzy i urzędników szpitalnych, przy udzielaniu urlopów takowym i zarządzaniu potrzebnego zastępstwa, również przedstawiać zasłużonych i godnych do odznaczenia, udzielenia remuneracyi lub zapomogi;

g) brać inicjatywę w zaprowadzeniu potrzebnych reform i ulepszeń w administracyi i urzędzeniu szpitali; wreszcie

h) z końcem każdego roku przedkładać wydziałowi krajowemu sprawozdanie swych czynności i o stanie szpitala; na żądanie wyższej władzy udzielać w każdym razie zdania swego i wykonać specjalne polecenia w sprawach odnoszących się do powierzonego im zakładu.

§. 4. Organa wykonawcze zarządów szpitalnych, a w szczególności zwierzchności gminne obowiązane są ułatwiać urzędowanie rad szpitalnych w powierzonym im zakresie.

§. 5. Rady szpitalne mają także zajmować się zbieraniem datków dobroczynnych na cele szpitalne.

§. 6. Rada szpitalna składa się z następujących członków:

- a) z naczelnika (prezesa) miasta, lub tegoż zastępcy;
- b) z c. k. lekarza powiatowego;
- c) z jednego delegata wydziału powiatowego;
- d) z trzech obywateli miejskich, wybranych przez radę gminną;
- e) z naczelnego lekarza szpitalnego;
- f) z rzędcy szpitala, jako sekretarza.

Z wyjątkiem sekretarza, który ma tylko głos doradczy, wszyscy członkowie mają głos stanowczy.

§. 7. Rada szpitalna wybiera sobie corocznie z swego grona przewodniczącego i jego zastępcę.

§. 8. Urzędowanie delegata wydziału powiatowego i kół miejskich trwa rok jeden, a ustępujący może być na nowo obrany.

§. 9. Posada członka rady szpitalnej jest bezpłatną. Jednak żądać mogą członkowie wynagrodzenia z funduszy szpitalnych za wydatki w gotowych pieniądzach, z ich urzędowaniem połączone. O sposobie i wysokości tego wynagrodzenia orzeka sama rada szpitalna.

§. 10. Posiedzenia zwyczajne rady szpitalnej odbywają się raz na miesiąc. Wszakże na żądanie, czy to wydziału krajowego, czy powiatowego, lub miejscowej zwierzchności gminnej, jakoteż na żądanie dwóch członków rady szpitalnej i w ogóle w wypadkach naglących, winien przewodniczący zwołać nadzwyczajne posiedzenie, ile razy okaże się tego potrzeba.

§. 11. Do ważności uchwał potrzebną jest obecność przynajmniej pięciu członków.

Uchwały zapadają większością głosów; w razie równości rozstrzyga przewodniczący. Tenże rozdziela referaty pomiędzy członków, podpisuje wraz z sekretarzem protokoły posiedzeń i uchwały zapadłe, jakoteż ekspedycje.

§. 12. Rady szpitalne korespondują zwyczajnie za pośrednictwem miejscowych zwierzchności gminnych. Wszakże w razie potrzeby, tudzież na żądanie dotyczących władz wyższych mogą z temi, jak i między sobą bezpośrednio znosić się.

§. 13. Rady szpitalne prowadzą osobną księgę „dobroczynców zakładu, w którą imiennie wpisują tych, którzy czy to datkiem dobrowolnym, czy też inną bezpłatną usługą, przyczynili się do utrzymania, wzbogacenia i podniesienia zakładu. Imiona tych dobroczyńców corocznie do publicznej wiadomości mają być podane.

§. 14. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem . . . i przeprowadzenie takowej polecam memu ministrowi spraw wewnętrznych.

Wiadomości polityczne.

Ziemia polskie. Nowy ukaz co do przestępstw politycznych opiewa, że osoby, wprowadzające na terytorium rosyjskie i rozpowszechniające broszury i dzienniki przez rząd wzbroszone, ulegać będą wygnaniu na Sybir na czas od 5 do 15 lat, albo nawet karze śmierci, jeśli to były pisma obrażające cara, chyba że łaskawość carska zmieni ją na karę ciężkich robót w kopalniach ołowiu. Dotychczas urzędnicy komorni na granicach Królestwa Polskiego ograniczali się na konfiskowaniu albo niszczeniu kartek drukowanych lub pisanych, jak dzienniki lub karty oderwane od książek, itp., które znajdowały w pakunkach podróży, choćby te kartki służyły tylko do obwijania rzeczy. Dzisiaj już otrzymali rozkaz zatrzymywania wszystkich podróży, u których znalazłyby się podobne kartki i skierowania ich do naczelnika miejsca lub powiatu, jako podejrzanych o przestępstwo tajemnego rozpowszechniania pism zakazanych. Radziłbym więc podróżnym, przebywającym granicę Królestwa, zawiązać rzeczy swoje tylko w bibułę, jako jedyny gatunek papieru, o którym podejrzewać nie można, że jest zapisany choćby chemicznym atramentem.

Rząd moskiewski zamierzył sprzedać budynki w Warszawie w których mieściły się rozmaite biura urzędów królestwa Polskiego, dziś zniszczone. Los ten spotkać ma najszczęśliwiej pałac prymasów polskich, dalej pałac namiestnikowski i Krasinski. Pałac prymasów służył często na koszary, pałac namiestnikowski mieścił urzędy administracyjne królestwa Polskiego, w pałacu zaś Krasinski znajdował się senat dla spraw oddziału warszawskiego.

Austria i Węgry. Bawiący w Bernie minister Giskra oświadczył, że sejmy krajowe mają być zamknięte nieodwołalnie do 30. b. m. Pomimo bytności ministra tamże, wydział konstytucyjny sejmu berneńskiego nie uchwalił wyborów bezpośrednich, lecz oświadczył się za wyborami do rady państwa ze sejmku, wydział postawi ten sam wniosek do uchwały sejmowi. Sprawozdawcą jest dr. van der Stras.

W Pradze przy nowych wyborach burmistrza, wybrano dra Bielskiego. Bielski należy do deputowanych deklarantów, jeżeli jednak wierzyć można doniesieniom do dzienników niemieckich, miał oświadczyć, iż gotów jest złożyć mandat poselski, byle otrzymać od rządu potwierdzenie na posadzie burmistrza.

Z Czerniowiec donoszą, iż rząd uchwalił konfiskatę niektórych dóbr klasztornych na Bukowinie; sąd krajowy bukowski przychylił się do sekwestracji, dotknięte zaś tem duchowieństwo założyło przeciw postanowieniu powyższemu rekurs.

Powstanie w Dalmacji zyskuje coraz więcej gruntu — powstańcy, według najświeższych doniesień, usiłują przeciąć komunikację między wojskiem, które działanie swoje rozciąga od północy ku południowi. W nocy z dnia 21. na 22. października rzucili się powstańcy na warownię Staniewic i po zaciętych oporze przez bardzo szczupłą załogę, zdobyli tę warownię. Linia telegraficzna do Buduy jest miejscami przerywana. Zajętych naprawieniem telegrafu dozorców napadli powstańcy i rozprężyli.

Powstańcy zbliżają się już ku Budui, jest zatem obawa, że wystąpią znowu zaczepnie.

Komitet powstańczy dalmatyński wydał odezwę, która brzmi:

„Junackie sokoły gór naszych!
„Godzina boju wybiła z wierchołka Lowczenu, zwiastując wrogom powstanie mieszkańców gór naszych ojczystych. Nieprzyjaciele rozdarli pisma swobod naszych, grożąc nam rozlewem krwi bratniej, jeżeli w ich ręce nie wydamy synów naszych!
„Ale wila lasów dalmackich pobiegła do junaka Iwana Czernojewicza, który drzemi pod rozwalinami białego grodu obodkiego, a który nie zaniecha przebudzić się, aby powiódł wierne swe sokoły ku nowym zwycięstwom.

„Powstań, powstań rzeszo młodych bojowników gór kotarskich! Wspomnij na swe przodki sławione w pieśniach bohaterów Kacyca, który to o nich powiedział: że władają mieczem jak Węgrzy, rusznicą jak Czarnogórcy, że są zwinni jak Hercegowińcy, przebiegli jak Włosi, a silni jak Bośniacy.

„Powstań dzielny Kotarze, gniazdo sokoła na górze Borowej! Tyś trzykroć Turki pokonał, odparteś Wenecyan, Francuzów i każdego nieprzyjaciela, który się poważał targnąć na ciebie!

„Powstańcie rycerze, chwycicie za rusznice wiszące na ścianach, zatknijcie za pas pistolety, miecz i handzór i napełnijcie prochem wasze prochownice!

„Postuchajcie, jak radośnym szcękaniem oręż wasz się odzywa! Nasze stare miecze, których ostrze tak często tępiał na czaszkach niewiernych, pamiętają jeszcze chwile, gdy bronili swobod naszych, a stał ich tęskni za krwią naszych ciemiężców!

„Niechaj się skapia, aż po rękojeść w krwi tej miecze nasze!

„Z wierchołków gór naszych rozniosą rusznice nasze śmierć w szeregi wrogów naszych, a wile nasze walić będą na nich bałwany skał naszych!

„Czarna góro! czy słyszysz ty nasze hasło swobody? Bracia hercegowińcy! słyszycie nasz okrzyk waleczny? Wiedźcie, że nas jest mnogo, i żeśmy się już poświęcili! Wy to wiecie, bracia! że staczamy bój o rzecz ważną: wojujemy o naszą niepodległość, która nam jest droższą nad życie. Chcemy być wolni, jak to byli nasi ojcowie, którzy zadawali porażki Turkom; a nie złożymy broni, dopokąd nie zwycięży prawo nasze.

„Naprzód tedy sokoły z Kotaru i Dubrownika! Naprzód do boju wszczętego za wiarę i za wolność.

Komitet powstańców.“

Francja. Przed kilku dniami w pótrzędowych dziennikach ogłoszono listę projektów rządowych, które ciadu prawodawczemu przedłożone zostaną. Chciano tym okazać, z jaką gorliwością pracowało terazniejsze ministerium. Opinia publiczna nadzwyczaj zimno przyjęła to ogłoszenie, gdyż to samo już za poprzedniego ministerium przyobiecowano, jesz-

cze przed 12. czerwcem, widzieli zaś jak mało dowierzać można wszystkim tym ustawom liberalnym.

Cesarz utracił swą zimną krew, którą się dawniej tak odznaczał i dziś unosi się i gniewa na wszystkich, którzy go otaczają. Przyczyną tego ma być żądanie p. Schneidera, byłego prezesa ciała prawodawczego, i kilku innych deputowanych, którzy domagają się od cesarza, aby przed zwołaniem ciała prawodawczego to jest przed dniem 29. listopada odbyła się nadzwyczajna sesja. Cesarz nie chce żadną miarą na to przystać, aby przed dniem 26. października z takim zwołaniem sesji już teraz wystąpić, jeżeli jednak dzień ten w spokoju przejdzie to zgadza się, by 27. października na ogłoszenie zwołania nadzwyczajnej sesji na dzień 8. listopada nastąpiło. Zresztą cesarz ma być przekonany, że wkrótce potrafi ogół przekonać o szczerych jego chęciach w zaprowadzeniu ustaw prawdziwie liberalnych. Te zamiary liberalne nie przeszkadzają, że z gorliwością zajmują się środkami oporu na 26., marszałek Canrobert zwiadał koszary, czy są we wszystko zaopatrzone, wojsko jednak nigdzie i na żadnym placu stać nie będzie, pozostanie ono skonsygnowane w koszarach.

Pan Rouher, który trzyma się w pogotowiu do ratowania cesarstwa, i uważany jest za Polignaca lub Guizota cesarstwa, obmyślał nowy plan do zażegnania burzy. Doradza on, ażeby korzystać z tych wszystkich zmów, jakie teraz się odbywają, i z socjalistami się połączyć, a w połączeniu dopiero z nimi można będzie wszelką odeprzeć walkę. W tym celu mają nastąpić różne koncesje dla partii socjalistów, a zabezpieczony się ich głosów, łatwo nastąpiłoby rozwiązanie ciała prawodawczego, i przystąpiono do nowych wyborów wedle nowej ustawy. Nowy dziennik *Le Parlement*, który temi dniami wychodzi znacznie, zajmie się traktowaniem tej myśli. Okazuje się z tego jak zachwianym jest już cesarstwo, kiedy aż takich środków chwycić się musi.

Moskwa. Wysła w Petersburgu broszura, która w skutek zacofanych i rzeczywiście barbarzyństwem natchnionych zasad, może być sławną w całej Europie. Oto autor broszury Soltow, występuje z niesłychanym oburzeniem przeciw postanowieniu rządu, że zmniejszono czas służby w wojsku moskiewskim do lat 7. Według słów broszury, żołnierz będzie tylko gościem w armii, i nigdy nie obędzie się tak z życiem wojskowym jak dotychczas miało miejsce w Moskwie. A dawniej to żołnierz widział w armii tylko swoje zbawienie, ta była jego ojczyzna, jego religia i Bogiem, i to tylko trzymało silnie armię moskiewską. Dzisiaj jeduść to jest rozbita, dzisiaj nie stanowi już armia nieprzebytego muru, za którym był bezpiecznym tron carski itd i tak do końca aż ubolewa syn wielkiego narodu moskiewskiego, że nakoniec pozwolono ludziom uważać się choć w części za ludzi a nie jedną zbroń maszyną bez czucia.

Wschód. Sułtan chwycił się zasady Machomeda to jest, kiedy góra do niego przyjdzie nie chce, to on pójdzie do góry. Niemogąc doczekać się przybycia vice-króla Egiptu Khediva, jedzie sam do Egiptu, by się tam z nim porozumieć. Tam w obecności tyłu obcych książąt Khedive niebiedzie się obawiał dworu sułtana i prędko da się namówić do wstąpienia na okręt sułtański dla złożenia mu hołdu. Poczem łatwiej już będzie przyprowadzić do skutku porozumienie chociaż pozorne. Interesa Egiptu i Porty są bardzo odmiennie, różnice pomiędzy obu stronami zadaleko zaszyły, ażeby z takiego widzenia się rachować na trwałe porozumienie.

Co już dawniej o flocie włoskiej z Aleksandryi donoszono sprawdza się; temi dniami parowiec egipski w Brindisi wysadził na ląd 12 koni arabskich, prezent Khediva dla króla włoskiego, który flotę włoską posłał do Aleksandryi dla obrony vicekróla. Włochy daleko większy prowadzą handel z Egiptem jak z Turcją, a po otwarciu kanału handel ten tem bardziej się zwiększy.

Nowiny z kraju i zagranicy.

* Z gmachów sądowych znikły w skutek rozporządzenia ministerjalnego napisy w trzech językach i zostały zastąpione napisem w polskim jedynie języku.

* Czytelnie. Dowiadujemy się, że celem założenia czytelnicy publicznych po przedmieściach, zawiązał się w tych dniach komitet z kilku tutejszych obywateli. Spodziewamy się, że myśl ta znajdzie liczne poparcie.

* Zbiegły więzień. D. 21. b. m. wieczorem zbiegł z tutejszego domu karnego Izidor Nowotny skazany za zbrodnię zabójstwa na 20 lat więzienia.

* Komitetowi obywatelskiemu, który się podczas aktu wyborów posłów sejmowych w dniu 22go b. m. zajął utrzymaniem porządku w gmachu ratuszowym, i który się z swego zadania jak najchlubniej wywiązał, wyrażam niniejszem publiczne podziękowanie. Lwów dnia 23go października 1869. Julian Szemolowski, burmistrz.

* Sąd powiatowy w Bóbrce przesłał nam następujące uwiadomienie: Nieznany dotąd właściciel skradzionych w lecie roku zeszłego trojga koni, z których jeden jest maści jasnogniadej, drugi ciemnogniadej, trzeci zaś siwej, może po udowodnieniu należytem swych praw własności, takowe w c. k. sądzie śledczym w Bóbrce odebrać.

△ **Kraków**, d. 23. października. Wysła przed niedawnym czasem dziełko szanownego prof. Józefa Kremera p. tyt. „Kraków i jego Sukiennice, oraz słowo o branie Floryańskiej“, przypomina nam dawno już agitowaną sprawę odbudowania Sukiennic tutejszych, o której nie od rzeczy będzie parę słów powiedzieć.

Dziełko Kremera, o którym mowa, napisane jest gorąco i patriotycznie popiera usiłowania krakowskich archeologów o zebranie funduszu potrzebnego na zupełnie wyrestaurowanie oraz to gorzej upadającego gmachu, do utrzymania którego przywiązują tu niektórzy jakąś szczególniejszą wagę.

Pojmujemy wybornie wysokie znaczenie zabytków świętej naszej przeszłości, wiemy także, że nagromadzenie takich pomników w Krakowie, nadaje miastu temu pewną, jemu tylko właściwą cechę, nie podobną nam jednak zgodzić się z tymi, co archeologiczną swoją namiętność posuwają do śmiechności prawie, do pieszczenia się z każdym odlamkiem starego muru, do nieskończonego debatowania nad restauracją przypadłej z kretesem rudery kosztem dobrego smaku i parukrośtotygięty guldenów.

Oprócz szpetnych Sukiennic mamy w Krakowie nieskończoną ilość rzeczywiście pięknych i znaczących pomników: Wawel z jego skarbnami i zasobami, kościół Maryacki, brama Floryańska etc. etc. Utrzymując w dobrym stanie i poprawiając te, będą mieli archeolodzy nasi dość roboty, pocóż im tedy zachciało się koniecznie odbudowywania Sukiennic, tej kupy śmiecia pośród miasta, tego obdartego rupiecia bez żadnej architektonicznej wartości.

Właściciel nie będzie to odbudowywanie, ale nowe zupełnie budowanie, po pierwszej bowiem amputacji bud, zespalających popękane gruzy, cała Sukiennica w proch się rozsypie, a z nią razem wszystkie archeologiczne mrzonki, budować zatem nową sien dla wrzaskliwych i z zasady wszelkiemu porządkowi przeciwnych straganiarek, budować nowy śmietnik i sypialnię dla nietoperzy, byłoby co najmniej nierozsądkiem.

Nie powinno tu chodzić o Sukiennice, ale o rzeczywisty pożytek miasta ze względu na jego upiększenie. Upiększeniem takim byłoby bezwzględnie co najprędzej zwalenie Sukiennic i otwarcie tym sposobem światła na olbrzymi i piękny rynek, jakim się nie lada miasto poszczycić może. W środku rynku można założyć rodzaj sferu lub parku z lip i kasztanów, po nad któremi wznosiłyby się posąg np. Kazimierza wgo. Każden nieuprzedzony a mający choćby słabe tylko wyobrażenie o dobrym guście przyznać musi, że plan taki byłby najstosowniejszy i łączyłby w sobie wszystkie warunki pożyteczności, wygody i piękna. Nadto wykonanie tego planu kosztowałoby owoch 200.000 złr., które można by stosownie obrócić na postawienie bazaru w innym miejscu np. na Kleparzu lub na Szczepańskim placu.

Radzibyśmy byli bardzo aby myśl ta ogólnikowo rzucona trafiła do przekonania mieszkańców naszego miasta i doczekała się przedszego wykonania aniżeli postawienie pomnika na plantacjach założycielowi tychże Straszewskiemu.

Zresztą w Krakowie cicho jak zwykle, do takich bowiem walk jak u was nie ma tu ani powodu ani odpowiednich elementów, w dzień ostatecznego sądu Kraków będzie taki sam jak był przed laty, jakim jest dzisiaj.

Rozwiązana w wiadomy sposób sprawa akcyzy nie zupełnie jeszcze ucięta, wczoraj udał się p. Kieres do pokory, przeprosił radę miejską i odwołał miotane na nią podczas zgromadzeń ludowych bluźnierstwa, starania się zaś przeliczonych kandydatów o posady przy nowej administracji akcyzy, do dzisiaj wstrząsają i burzą stare a budują nowe stosunki przyjaźni, braterstwa, miłości i t. d., przepelniając patentami przedpokoje panów radców i radczyń.

W redakcyach pism naszych panuje obecnie zawieszenie broni, z chwilą bowiem jak „zamięszani w kółko redakcyjne emigranci“ zostali podminowani i wysadzeni w powietrze. Czas się uspokoił i zdaje się patrzeć przez szpary na *Kraj* i śmielsze niż dawniej jego artykuły wstępne, czyżby miał nadzieję pójść za karawaniem swego współzawodnika, wątpimy, energia bowiem i dobry rząd nowej redakcyi i wydawnictwa *Kraju* potrafi zwalczyć moralne i materialne przeszkody z jakimi dziennikarstwo nasze na każdym potykać się musi kroku.

Już to trudności nigdzie nie brakuje a smutno wyznać, że pomysłność tak pożytecznej instytucji jak nasza straż ochotnicza ogniowa zależeć może od zlej woli takiej osobistości jak nieprzyjemnie a powszechnie tu znany dyrektor techniki p. Brzeziński. Panu temu należy przyznać że na punkcie administracyi sztyb w technice i urządzaniu lokali na fortepianie dla swoich uczniów rozwinął spryt niepospolity, z drugiej jednak strony postępując sobie arcy niesprytnie zabraniając swym podwładnym wstępu do straży ogniowej i grożąc wykreśleniem z instytutu tym, którzyby mu posłuszni nie byli.

* (==) **Wieliczka** 24go października. Pospieszam donieść wam, że uwagi moje co do teatru amatorskiego zawarte w korespondencji poprzedniej zostały uwzględnione. Komitet zwołal zgromadzenie akcyonaryuszów, na którym podał się cały do dymisyi stawiając przy tem wniosek, aby w miejsce Komitetu teatralnego powstała dyrekcyja złożona z dyrektora z pełną władzą, kasyera i intendenta. Zgromadzenie przyjęło tę propozycję, i wybrało jednogłośnie na dyrektora dawniejszego już kierownika hr. R.

Spodziewamy się, że tenże zajmie się i teraz gorliwie i energicznie naszym teatrem, kiedy już raz przyjął na siebie ten obowiązek.

Przyznając wielką wagę teatrowi na prowincyi, będziemy śledzić nieustannie działalność nowej dyrekcyi, która raz podejmując obowiązek publiczny może nie będzie się irytowała niepotrzebnie wszelką wzmianką o niej.

Najbliższe przedstawienie ma być w pierwszej połowie listopada, a mianowicie odegraną będzie komedia Korzeniowskiego p. t. *Okreśne*. Przy tem będzie i koncert.

Jeśli rozpisuje się nieco dłużej w moich korespondencyach o tutejszym teatrze, to dla tego to czynię, że chciałbym w ten sposób i inne miasta w naszym kraju pobudzić do zakładania podobnych instytucji.

Już poszły za przykładem Wieliczki Przemysł i Limanowa; daj Boże, aby i inne miasta a przedewszystkiem miasta dawniej obwodowe postarały się o stały teatr amatorski.

Czytelnie ludowe i teatru, oto najważniejsze czynniki przy podniesieniu oświaty, a czas już pomyśleć o niej na serio, bo jeśli chcemy budować trwałe, to zacznijmy od fundamentu a nie od dachu.

Stan tutejszej kopalni nie zmienił się o wiele od ostatniej mojej korespondencyi i dla tego też odkładam dotyczące sprawozdanie do przyszłego razu.

* Na kopiec Unii lubelskiej złożyli: A. Osmólski 4 c., L. Nizalowski 10 c., F. B. 10 c., Woj. Zacharski 50 c., L. Kaczorowski 50 c. razem 1 złr. 24 c.

* Orzeł biały. Wydział towarzystwa uprasza członków, aby się dziś wieczór w sali gimnastycznej na ulicy jezuickiej w jak najliczniejszym komplecie zebrałi, gdyż odczytany im będzie regulamin. Gdy równocześnie urządzono kurs gimnastyczny i szermierki, przeto członkowie na dzisiejszem zebraniu przydzieleni będą wedle swych zdolności i skłonności do pobierania jednej lub drugiej nauki.

Ruch Stowarzyszeń.

* Dnia 31go b. m. o godzinie 2giej po południu odbędzie się walne zgromadzenie kolomyjskiego oddziału towarzystwa pedagogicznego.

Od zarządu kolomyjskiego oddziału towarzystwa pedagogicznego dnia 20 października 1869.

